

ZAKON O CENTRALNOJ EVIDENCIJI STVARNIH VLASNIKA

1,50

PREGLED REALIZACIJE PREPORUKA BK

Preporuke:	Prvobitno date u BK:	Značajan napredak	Određeni napredak	Bez napretka
Potrebno je izvršiti znatne izmene postupka registracije neophodnih podataka upotrebom Sertifikata u Centralnom registru.	2018		√	
Potrebno je ublažiti sankcije predviđene Zakonom.	2019			√

STANJE

Zakon o Centralnoj evidenciji stvarnih vlasnika („Službeni glasnik Republike Srbije”, br. 41/2018, 91/2019 i 105/2021), u daljem tekstu: Zakon) stupio je na snagu 8. juna 2018. godine.

U vezi sa Zakonom na snazi su i dva podzakonska akta koja bliže uređuju njegovu materiju, i to Pravilnik o sadržini Centralne evidencije stvarnih vlasnika radi sprovođenja evidentiranja stvarnih vlasnika registrovanog subjekta i Pravilnik o načinu i uslovima elektronske razmene podataka između Agencije za privredne registre (u daljem tekstu: APR), državnih organa i Narodne banke Srbije radi sprovođenja evidentiranja stvarnih vlasnika.

Centralna evidencija je uspostavljena 31. decembra 2018. godine i predstavlja javnu, jedinstvenu, elektronsku i centralnu bazu podataka o fizičkim licima koja su stvarni vlasnici u pravnom licu ili drugom subjektu koji se registruje u Republici Srbiji uključujući privredna društva, osim javnih akcionarskih društava, poslovna udruženja i udruženja, fondacije, zadužbine i ostala pravna lica (u daljem tekstu: Registrovani subjekt).

Od primene Zakona izuzeta su privredna društva i ustanove u kojima je Republika Srbija, autonomna pokrajina ili jedinica lokalne samouprave jedini član, odnosno osnivač.

Izmenama i dopunama Zakona koje su stupile na snagu 1. januara 2020. godine propisano je da nadzor nad evidentiranjem, tačnošću i ažuriranjem evidentiranih podataka i čuvanjem podataka i dokumenata vrše APR, Narodna banka Srbije, nadležni državni organi - Poreska uprava, Uprava za sprečavanje pranja novca, tržišna inspekcija, kao i da u slučaju utvrđivanja nepravilnosti mogu pokrenuti prekršajni postupak protiv Registrovanog subjekta i odgovornog lica u Registrovanom subjektu - pravnom licu. Nadzor nad primenom Zakona i nadzor nad radom APR-a u vezi sa Centralnom evidencijom vrši ministarstvo nadležno za poslove privrede.

Poslednje izmene i dopune koje su stupile na snagu 16. novembra 2021. godine, a sa čija će primena početi po isteku 18 meseci od stupanja na snagu, predviđaju nekoliko važnih izmena. Prvenstveno, Zakon širi pojam ovlašćenog lica tako da obuhvata osnivača i to u postupku osnivanja Registrovanog subjekta elektronskim putem, kao i lice koje je ovlašćeno za zastupanje u Registrovanom subjektu u svim drugim slučajevima. U korak sa prethodnom novinom ide i ona koja se tiče načina vođenja evidencije. Kao poteškoća koja se imala prevazići, u prošlogodišnjem izveštaju navedena je primedba obaveze stranog lica da se fizički pojavi u Srbiji kako bi moglo da registruje osnivanje Registrovanog subjekta, što je negativno uticalo na motivaciju stranih investitora da u Srbiji osnivaju Registrovane subjekte. Međutim izmenama i dopunama od 2021. napravljeni su koraci ka prenebraganju pomenutog problema te je po prvi put predviđeno da se evidentiranje osnivanja Registrovanog subjekta u Centralnu evidenciju sada može vršiti posrednim putem, upotrebom aplikacije za prijem elektronske prijave za osnivanje Registrovanih subjekata.

Dalje, izmene Zakona proširuju krug lica koja snose prekršajnu odgovornost u slučaju da ne izvrše evidentiranje podataka o Registrovanom subjektu ili stvarnih vlasnika, te je predviđeno da će se novčanom kaznom od 50.000 do 150.000 dinara za prekršaj kazniti odgovorno lice, to jest lice koje je ovlašćeno za zastupanje u Registrovanom subjektu u svim drugim slučajevima osim u postupku osnivanja elektronskim putem, ukoliko ne postupi u skladu sa relevantnim odredbama zakona.

U Agenciji za privredne registre je zaključno sa 1. decembrom 2021. godine evidentirano 146.202 subjekata u svojstvu stvarnog vlasnika. Do navedenog datuma, malo više od 85% registrovanih subjekata je upisalo svoje podatke u Centralnu evidenciju stvarnih vlasnika¹.

POBOLJŠANJA

Proširenjem pojma ovlašćenog lica uz davanje mogućnost

¹ <https://www.apr.gov.rs/infografike.4320.html?infol=109>

evidentiranja određenih podataka i posredno, elektronskim putem, teži se ka eliminisanju ranije postojećih prepreka i problema za potencijalne investitore pri evidentiranju podataka, a kada je osnov evidentiranja osnivanje Registrovanog subjekta. Pre nego su na snagu stupile nove izmene i dopune zakona o Centralnoj evidenciji stvarnih vlasnika od 2021. godine, potencijalni investitori bili su olako demotivisani u onim slučajevima kada je ovlašćeno lice za zastupanje koje vrši evidenciju podataka bio strani državljanin.

Usled ranije obaveze da se po navedenom osnovu evidentiranje podataka vrši uz obaveznu upotrebu Sertifikata ovlašćenog lica, ovlašćeno lice-strani državljanin moralo bi se lično pojaviti u Republici Srbiji kako bi preuzelo Sertifikat od nadležnog organa, sa obzirom na to da je propisano da se preuzimanje Sertifikata vrši isključivo uz lično prisustvo lica.

Poslednjim izmenama i dopunama predviđena je mogućnost posrednog evidentiranja, elektronskim putem, putem korisničke aplikacije za prijem elektronske prijave za osnivanje, a ovlašćeno lice-osnivač u postupku osnivanja Registrovanog subjekta sada može posredno podneti prijavu za osnivanje Registrovanih subjekata. Praktične posledice ove izmene jesu na polju eliminisanja prepreka stranim investitorima i pojednostavljenje procesa osnivanja društva, povećavanje efikasnosti i umanjenje rigidnosti postupka.

PREOSTALI PROBLEMI

Navedeno uvođenje posrednog evidentiranja postoji samo prilikom osnivanja – deluje da je potrebno olakšati proces evidentiranja i nakon što se Registrovani subjekt osnuje. Ovo se pre svega odnosi na situacije kada je zastupnik Registrovanog subjekta registrovan kao stvarni vlasnik (što nije redak slučaj) a dolazi do promene zastupnika, tako da novi zastupnik bude strani državljanin (koji često nema prebivalište u Srbiji). S obzirom da bi ovakva promena morala da se evidentira u roku 15 dana od same promene, potreban je dolazak zastupnika u Srbiju u kratkom roku, budući da se preuzimanje navedenog elektronskog sertifikata vrši isključivo uz lično prisustvo zastupnika, što u praksi prouzrokuje logističke probleme.

Potrebno je istaći da Zakon ne „izuzima“ strana javna akcionarska društva (kao što je slučaj sa Zakonom o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma). Ovo znači da kada se u vlasničkoj strukturi Registrovanog subjekta nalazi strano akcionarskog društvo koje je listirano na berzi, potrebno je da se ide dalje i proverava vlasnička struktura listiranog društva, što u najvećem slučaju nije moguće i ne predstavlja razuman pristup.

Preostali problem predstavljaju stroge sankcije propisane za nepostupanje po odredbama Zakona, koje su potpuno nesrazmerne radnji i posledicama radnje koja se sankcioniše.

PREPORUKE SAVETA

- Potrebno je nastaviti i dalje unaprediti postupak elektronske evidencije i olakšavanje posrednog evidentiranja osnivanja Registrovanih subjekata.
- Potrebno je izuzeti strana javna akcionarska društva koja su listirana na reputabilnoj berzi.
- Potrebno je ublažiti sankcije predviđene Zakonom.